

*Нестерчук Л. П.,
старший викладач кафедри організації
судових, правоохоронних органів та адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПОБУДОВИ АДВОКАТУРИ УКРАЇНИ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню особливостей та новітніх напрямів проведення оптимізації побудови різних структурних утворень в адвокатурі на підставі розуміння організаційних та функціональних її основ.

Різновекторні оптимізаційні процеси, що відбуваються в українській державі неопосередковано мають бути спрямовані відносно різних і функціонально спрямованих державних і недержавних інститутів. У статті представлено динамічний прояв оптимізаційних напрямів щодо організаційної побудови адвокатури у державі Україна, де адвокатура, згідно з чинним законодавством, представлена як самоврядний інститут усієї національної правової системи. Зіставлено дослідження передумов виникнення необхідності оптимізації та реформування й розвитку вітчизняної адвокатури на сучасному етапі. Безумовно, позитивним чинником розвитку адвокатури в Україні є активізація законодавчої роботи у правозахисній сфері. Водночас слід зауважити, що законодавчі ініціативи щодо такого надзвичайно важливого правового інституту потребують виваженого підходу, теоретичного обґрунтування та дотримання міжнародних стандартів. Таким чином, оптимізація системної побудови адвокатури та здійснення адвокатської діяльності, заснована на пріоритетності захисту прав і свобод людини і громадянина, відображає стратегічну лінію України, спрямовану на створення сучасного громадянського суспільства і правової держави. Це, своєю чергою, вимагає подальшого вдосконалення законодавчих основ діяльності адвокатури як ефективного інституту правозахисної системи України.

Законодавче регулювання інституту адвокатури потребує вдосконалення, однак визначення його векторів має здійснюватися на основі практично та науково обґрунтованих висновків про доцільність та зміст такого реформування. Реформування адвокатури має відбуватися, крім іншого, на засадах зростання ролі адвокатів, Національної асоціації адвокатів України та адвокатури у цілому, а також ґрунтуватися на об'єктивних потребах удосконалення законодавчого регулювання функціонування інституту адвокатури та адвокатського самоврядування.

У висновках статті зазначено, що оптимізація організаційної побудови адвокатури та здійснення адвокатської діяльності, яка заснована та працює на певних пріоритетах щодо здійснення захисту прав і свобод осіб, може відображати один зі стратегічних напрямів України, що спрямовані на створення сучасного громадянського суспільства й правової держави. Основний акцент у статті робиться на подальшому вдосконаленні законодавчих основ діяльності адвокатури як ефективного інституту правозахисної системи України.

Ключові слова: інститут, адвокатське самоврядування, оптимізація, організаційна побудова, Національна асоціація адвокатів, дотримання гарантій адвокатської діяльності, законодавче регулювання.

Постановка проблеми. Сучасний стан функціонування інституту адвокатури безпосередньо пов'язаний із пере спрямуванням вектору його вдосконалення відповідно до ідеології проведення реформ в Україні в контексті реформування системи судоустрою та системи правозахисних і правоохоронних органів, державних та недержавних інститутів різних сфер правової системи. Такий комплексний підхід до визначення цілей та завдань оптимізації адвокатури та її організаційної побудови надає можливість визначити напрями реформування адвокатури в системі захисту як інституту громадянського суспільства, пов'язаного із судочинством та відправленням справедливого й ефективного правосуддя в демократичній правовій державі як незалежної від держави самоврядної інституції, покликаної надавати правничу допомогу різним верствам населення, юридичним особам тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми. Значний внесок у розвиток вітчизняної теорії адвокатури здійснено у докторських дисертаціях Т.Б. Вільчик «Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльно-правовий аналіз законодавства країн Європейського Союзу та України» (2016 р.), Н.М. Бакаянної «Функціональні та організаційні основи адвокатури України» (2017 р.). У 2017 р. побачила світ монографія С.О. Іваницького «Теоретичні основи організації адвокатури в Україні: принципи та система»; у 2018 р. В.В. Заборовський опублікував монографію «Правовий статус адвоката в умовах становлення громадянського суспільства та правової держави в Україні» та М. Р. Аракелян «Правозахисна діяльність адвокатури: теоретико-правовий ракурс». У 2019 р. відбувся захист дисертаційного дослідження на здобуття звання доктора наук А.М. Бірюкової «Правовий статус адвоката і адвокатури: вітчизняна модель у контексті процесів глобалізації». У зазначених працях аналізуються різні питання інституціональної, організаційної і функціональної спроможності вітчизняної адвокатури.

У статті зроблено спробу виділити не вирішені раніше частини загальної проблеми й нагальні чинники оптимізації будь-якої організаційної побудови адвокатури у цілому шляхом: дослідження існуючої теоретичної й нормативної бази; запровадження напрацьованих правових норм, що вдосконалюють законодавство та забезпечують його стабільність з організаційної побудови адвокатури; визначення специфіки щодо адвокатів у різних правових системах із ключовими чинниками правотворчої, правозастосовної та правозахисної діяльності сучасної держави; відповідно до міжнародних стандартів визнання неможливим сумісництва адвокатської практики з будь-якою іншою діяльністю адвоката на свій розсуд.

Формування мети статті. Мета статті полягає у дослідженні проблем оптимізації у ході реформування та розвитку організаційної побудови вітчизняної адвокатури на сучасному етапі з урахуванням особливостей функціонування інституту адвокатури в зарубіжних країнах.

Виклад основного матеріалу. Адвокатура – це самоврядний інститут правової системи, що об'єднує адвокатів у межах організаційних форм адвокатської діяльності й самоврядування з метою забезпечення високих стандартів надання професійної правничої допомоги. Указана дефініція відображає розуміння адвокатури як організаційної форми об'єднання членів адвокатських корпорацій. Адвокатура є комплексним проявом як державного, так і суспільного інтересу, оскільки саме через адвокатуру й завдяки їй права держава реалізує можливість забезпечення або поновлення своїм громадянам їхніх прав і свобод.

Роль адвокатури у суспільстві зумовлює необхідність оптимізації системної побудови адвокатури України. Тому функціональна, а не організаційна основа адвокатури, є прерогативою, незважаючи положення п. 14 ст. 92, ч. 3 ст. 131² Конституції України (далі – Конституції) засади організації адвокатури виведені на перший план.

«Організаційна побудова адвокатури – це її форма», – уважає А.В. Воробйов [11, с. 343]. Слушною є позиція Н.М. Бакаєвої, яка зазначає, що «...формальна побудова адвокатури повинна відображати її суть» [6, с. 128]. Суперечливість інтересів держави, громадянського суспільства, самих адвокатів та чиновництва роблять зазначену мету дещо деформованою. Суперечливість вимагає корегування та змінювання її до мінімуму у структурній організації адвокатури. І от виходить, що організаційні основи мають велике значення поряд із функціональними основами адвокатури України.

Не менш важливим слід визнати публічно-правовий прояв діяльності адвокатури. Саме публічно-правовий характер визначає організаційно-правове оформлення структур адвокатури. Тому А.М. Бірюкова зазначає: «...структура має відповідати управлінській моделі організації, яка здатна адекватно виконувати покладені на неї Конституцією публічно-правові функції. Відповідно до конституційних приписів, ця організація має бути єдиною» [8, с. 37].

Організацію адвокатури можна вважати таким явищем, що є динамічним, і це виходить за такими факторами: традиції, адміністративно-територіальний поділ, історичні особливості тощо. Ґрунтовним у науці визначається також, що кожний етап зміни й розвитку правової політики держави із захисту прав і свобод людини повертає погляди науковців на організацію та діяльність адвокатури. «Розвиток адвокатури тягне за собою якісне перетворення об'єкта вивчення, кількісне розширення його зв'язків і правовідносин», – уважає І.С. Яртіх.

Під організацією адвокатської діяльності Т.Б. Вільчик розуміє «...правову і організаційну структуру адвокатури, створену для ефективного виконання покладених на неї завдань. Організаційну структуру (систему) розглядають як сукупність органів самоврядування, адвокатських утворень, громадських об'єднань адвокатів і різнопланових зв'язків між ними, що забезпечує цілісність адвокатури як правозахисного інституту, збереження її основних властивостей за різних внутрішніх і зовнішніх змін» [10, с. 233].

Статтею 5 Закону України (далі – Закон) «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» встановлено, що «адвокатура є неза-

лежною від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб. Держава створює належні умови для діяльності адвокатури та забезпечує дотримання гарантій адвокатської діяльності». Отже, декларативно держава зазначає організаційну незалежність адвокатури, й І.С. Яртіх зазначає: «...кожна зі сторін розуміє цю незалежність по-своєму» [118, с. 123]. Зокрема, саме держава в Законі встановила модель адвокатури.

На думку А.М. Бірюкової, «взаємовідносини адвокатури і держави мають бути вніормовані щодо їх обов'язку одна до одної не через призму взаємовідносин держави і неіснуючих елементів громадянського суспільства, а через нормативне регулювання створення і діяльності самоврядної, незалежної від держави організації адвокатів» [20, с. 37]. Самоврядність адвокатури є акцентованою Українською державою й представницькими органами інституту адвокатури. Адвокатура як самоврядний інститут є відокремленим від держави й її організаційна побудова, незалежність вимагають ґрунтування на засадах адвокатського самоврядування. Виходить, що адвокатське самоврядування – найважливіший аспект організаційної основи адвокатури.

Із цього приводу С.О. Іваницький визначає: «...реформування системи адвокатури потребує оптимізації підсистеми органів адвокатського самоврядування». Порівняно із чинною системою сутність запропонованих змін полягає у ліквідації на регіональному рівні ревізійних комісій адвокатів регіону й кваліфікаційних палат кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури (далі – КДКА), функції яких слід передати до Ревізійної комісії адвокатури України та спеціально створеної Кваліфікаційної комісії адвокатури України відповідно. Дисциплінарні палати КДКА слід перейменувати в дисциплінарні суди (питання перейменування не є принциповим, але бажаним), включивши до складу асоціації адвокатів регіону й забезпечивши статус незалежного органу. У межах однієї юридичної особи (асоціації адвокатів регіону) на регіональному рівні функціонуватимуть повністю самостійні один від одного дисциплінарний суд та рада асоціації. На національному рівні діятимуть незалежні один від одного органи, що формуються з'їздом адвокатів України й лише йому підзвітні. Фінансові переваги окресленої конструкції полягають у тому, що в умовах гострої кризи в економіці, дефіциту бюджету органів адвокатури й стабільно великої заборгованості за внесками об'єднання регіональних органів адвокатського самоврядування в умовах функціонування однієї юридичної особи це дасть змогу заощадити на спільних видатках (секретар, бухгалтер, послуги охорони, обслуговування вебсайту, програмне забезпечення, розрахунково-касове обслуговування банку тощо), що оплачувалися окремо» [12, с. 85]. Інститут адвокатури безпосередньо організований та діє у розумінні ст. 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [3]. За ст.2 цього Закону адвокатура об'єднує у своїй організації адвокатів, які здійснюють адвокатську діяльність. Адвокатура створює адвокатам умови, які здійснюють надання правничої допомоги кожному, хто її потребує, і при цьому здійснює організаційні функції, які виходять із правозахисної діяльності, де об'єктом виступають саме адвокати.

Організаційно-структурний прояв надання правової допомоги адвокатом кожному є системою організацій або осіб, які утворені і діють в установленій Законом спосіб, а також мають

відношення до здійснення цього виду діяльності. О.В. Синекий суб'єктом надання правової допомоги називає «...особу, що володіє спеціальними знаннями в галузі юриспруденції, як правило, підтвердженими документом про фахову юридичну освіту. При цьому основним суб'єктом надання кваліфікованої правової допомоги виступає саме адвокат» [17, с. 121]. «Інститут адвокатури є, – як правильно стверджує М.Р. Аракелян, – професійною організацією адвокатів зі спеціальним статусом, яка діє на засадах самоврядування і через яку реалізуються права юриста на зайняття адвокатською діяльністю» [5, с. 8]. Таким чином, оптимізація організаційних основ адвокатури залежить від формування нормативних положень у зв'язку з принципами допуску кандидатів до зайняття адвокатською діяльністю.

Найважливішим чинником оптимізації адвокатської діяльності виступає формування відповідної нормативної бази, що визначає стратегію розвитку правової системи, спрямованої на зміцнення правозахисної діяльності сучасної Української держави. Досконалість законодавства, а також забезпечення законодавчої стабільності є ключовими чинниками, що визначають специфіку правотворчої, правозастосовчої та правозахисної діяльності сучасної держави.

Серед найбільш важливих законодавчих новел сьогодення щодо адвокатури – Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії)» № 1013 від 29.08.2019 (далі – Закон № 1013) [14]. Основним аргументом внесення змін до Конституції у Пояснювальній записці до Проекту № 1013 виступала теза «...про забезпечення права кожного на отримання професійної правничої допомоги через скасування адвокатської монополії на надання такої допомоги...», та прогнозувалося, що прийняття Закону сприятиме оптимізації механізму отримання професійної правничої допомоги.

Конституцією України гарантується право на професійну правничу допомогу, яке на відміну від права на правову допомогу передбачає допомогу спеціального суб'єкта – правника, причому, відповідно до ч. 1 ст. 131² Конституції України, надання професійної правничої допомоги покладається на адвокатуру. Виходячи з тексту Основного Закону, право на професійну правничу допомогу, яке проголошується ст. 59 Конституції України, у контексті положень ст. 131² Конституції України [1] слід розуміти як право на допомогу адвоката.

Установлення належних гарантій захисту прав і свобод людини є обов'язком держави. Широкий допуск до представництва осіб у судах будь-якою особою, на яку не розповсюджуються гарантії незалежності здійснення представництва особи у суді, з доктринальних позицій не відповідає інституціональному та інструментальному критеріям захисту прав людини.

Конституційний Суд України у своєму Висновку у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) (реєстр. № 1013) вимогам статей 157 і 158 Конституції України встановив, що «поняття «надання професійної правничої допомоги» не тотожне поняттю «представництво особи у суді». Надання професійної правничої допомоги здійснюють адвокати, натомість представництво особи у суді може бути здійснене за вибором особи адвокатом або іншим суб'єктом [9].

Натомість зазначений у Висновку Конституційного Суду України підхід до судового представництва не можна розглядати як спрямований на ефективність судочинства, адже він послаблює якість правосуддя та гарантії захисту прав осіб, які залучають, навіть і за своїм вибором, непрофесійних представників.

Як ще один аргумент на підтримку Закону № 1013 наводиться те, що це питання не регулюється на конституційному рівні, воно стосується процесуального законодавства [13]. Утім, сумнівно, що такий аргумент є належною підставою для конституційних змін.

Формування різних сфер суспільного життя та діяльності правових інститутів у конституціях європейської країни є різним за змістом та обсягом. Наприклад, у ст. 3 Конституції Австралії прописана заробітна плата генерал-губернатора. Заперечення проти «неконституційного рівня» цієї норми не висловлюються, вона залишається у тексті Основного Закону. Адже головне призначення конституції кожної держави полягає у тому, що Основному Закону належить правове верховенство по відношенню до всіх інших актів. Конституція виступає як соціальне благо завдяки її визначальній ролі у регулюванні суспільних відносин, задоволенні соціальних потреб, реалізації завдань, які стоять перед суспільством на конкретному етапі його розвитку.

Визначення ролі адвокатури на конституційному рівні та положення про професійне представництво осіб у судах не можна розглядати як помилку змісту Основного Закону. Навпаки, це є проявом еволюційного розвитку сфери захисту прав і основних свобод людини.

Напрями подальшого розвитку законодавства про адвокатуру викликають занепокоєння, оскільки комплексний аналіз змін свідчить, що міжнародні стандарти організації та діяльності адвокатури не завжди враховуються суб'єктами законодавчої ініціативи.

Так, проектом закону України про внесення змін до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» щодо вдосконалення окремих питань організації адвокатської діяльності від 23.10.2019 № 2303 (далі – Проект № 2303) [16] запропоновано зміни до ч. 1 ст. 34 Закону, відповідно до яких підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним під час здійснення адвокатської діяльності дисциплінарного проступку. Проте ця пропозиція не узгоджується з ч. 3 зазначеної норми, яку автори законопроекту не пропонують змінити та відповідно до якої одним із видів дисциплінарного проступку є порушення правил адвокатської етики. Дія Правил розповсюджується не лише на час здійснення адвокатом адвокатської діяльності, а й на «на іншу діяльність (дії) адвоката, у тому числі соціально-публічну діяльність адвоката, яка може вступити в суперечність із професійними обов'язками адвоката або підірвати престиж адвокатської професії» (ч. 1 ст. 2 Правил), що відповідає стандартам дисциплінарної відповідальності адвоката, які діють у сучасному світі. Загалом такий невиважений підхід до розроблення змін до законодавства не може не викликати критичної реакції правничої спільноти.

Аналогічно не можна залишити без уваги пропозицію Проекту № 2303 про скасування у ст. 7 Закону встановлених вимог щодо несумісності та їх заміну реченням: «Несумісною з діяльністю адвоката є робота або діяльність, яка унеможливує

дотримання адвокатом принципу професійної незалежності» [16]. Таке положення є неналежно сформульованим, якщо оцінювати його як норму законодавства. Особливо небезпечним для дотримання адвокатом принципу незалежності воно виглядає у сукупності із запропонованими змінами щодо здійснення адвокатської діяльності на умовах трудового договору (ч. 3 ст. 13 Проекту № 2303).

Н.М. Бакаянова зазначає: «У профільних законах європейських країн до врегулювання питання несумісності адвокатської діяльності з іншими видами діяльності застосовується діаметрально інший підхід. Зокрема, ч. 1 ст. 115 Декрету «Про організацію адвокатської професії» у Франції визначає, що професія адвоката є несумісною з усіма професіями, крім випадків, установлених законом, ці випадки чітко закріплені ч. 2 зазначеної норми» [7, с. 43].

Законодавчі вимоги, які застосовуються щодо адвокатів у різних правових системах, унеможливають визначення адвокатом на свій розсуд можливості сумісництва адвокатської практики з тією сферою діяльності, яка одразу відповідно до визначених міжнародних стандартів визначається неприпустимою. Можливість здійснення адвокатом діяльності, яка не включається законодавцем до заборонених видів діяльності, є сферою дії адвокатської етики.

Позитивно та своєчасно можна вважати законопроектну пропозицію розширення можливостей самопредставництва органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб незалежно від порядку їх створення в суді (Проект № 2261) [15]. Проект № 2261 набуває особливого значення через складності практичної реалізації п. п. 11 п. 161 Розділу 15 Конституції «Перехідні положення». Окрім того, хоча залучення адвокатів для представництва публічних юридичних осіб у судах є ефективним, проте право на самопредставництво також не може бути обмежено. Зазначене зумовлює необхідність розширення підстав для самопредставництва юридичної особи, якими можуть бути не лише установчі документи, а й трудовий договір (контракт) тощо, що дає право діяти від імені юридичної особи.

Ще один напрям змін в адвокатурі можна простежити у світлі новел кримінального процесуального законодавства. Низку новацій, запроваджених Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень кримінального процесуального законодавства» від 4 жовтня 2019 р. № 187-IX [4], слід підтримати, адже вони сприяють здійсненню адвокатами захисту від кримінального обвинувачення.

Водночас певні зміни відобразилися й на сфері гарантій адвокатської діяльності: ст. 481 Кримінального процесуального кодексу України викладено в редакції, яка дає змогу Генеральному прокурору (виконувачу обов'язків Генерального прокурора), його заступнику, керівнику регіональної прокуратури доручати іншим прокурорам здійснити письмове повідомлення про підозру адвокату [2]. Фасілітація порядку порушення кримінальних проваджень щодо адвокатів, більша вразливість правового положення захисника відображаються на його незалежності, ефективності та надійності захисту, який принаймні є тим завданням, яке він має реалізувати під час здійснення адвокатської діяльності.

Висновки. Активізація законодавчої роботи у правозахисній сфері, безумовно, є позитивним чинником і для розвитку

адвокатури. Водночас слід зауважити, що законодавчі ініціативи щодо такого надзвичайно важливого правового інституту потребують виваженого підходу, теоретичного обґрунтування та дотримання міжнародних стандартів.

Законодавче регулювання інституту адвокатури потребує вдосконалення, однак визначення його векторів має здійснюватися на основі практично та науково обґрунтованих висновків про доцільність та зміст такого реформування. Реформування адвокатури має відбуватися, крім іншого, на засадах зростання ролі адвокатів, Національної асоціації адвокатів України та адвокатури у цілому, а також ґрунтуватися на об'єктивних потребах удосконалення законодавчого регулювання функціонування інституту адвокатури та адвокатського самоврядування. Оптимізація організаційної побудови адвокатури та здійснення адвокатської діяльності, заснована на пріоритетності захисту прав і свобод людини і громадянина, відображає стратегічну лінію України, спрямовану на створення сучасного громадянського суспільства і правової держави. Це, своєю чергою, вимагає подальшого вдосконалення законодавчих основ діяльності адвокатури як ефективного інституту правозахисної системи України.

Література:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141 ; Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон Верховної Ради України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення окремих положень кримінального процесуального законодавства : Закон України від 4 жовтня 2019 р. №187-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187-20>.
4. Аракелян М.Р. Інститут адвокатури у правозахисній діяльності сучасної Української держави. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 3. С. 7–9.
5. Бакаянова Н.М. Функціональні та організаційні основи адвокатури України : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.10. Одеса, 2017. 487 с.
6. Бакаянова Н.М. Напрями розвитку законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність. *Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє* : матер. IX Міжнар. Наук.-прак. конф., м. Одеса, 15 листопада 2019 р. / редкол.: Н.М. Бакаянова та ін. Одеса, 2019. С. 41–45.
7. Бірюкова А.М. Забезпечення адвокатурою конституційного права обвинуваченого на захист у кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2006. 208 с.
8. Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) (реєстр. № 1013) вимогам статей 157 і 158 Конституції України. URL: <http://www.ccu.gov.ua/dokument/4-v2019>.
9. Вільчик Т.Б. *Адвокатура як інститут реалізації права на правову допомогу: порівняльно-правовий аналіз законодавства країн Європейського Союзу та України* : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.10. Харків, 2016. 490 с.
10. Воробьев А.В., Поляков А.В., Тихонравов Ю.В. *Теория адвокатуры*. Москва : Грантъ, 2002. 496 с.
11. Іваницький С.О. Оптимізація системної побудови адвокатури України. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка*. 2016. № 2. С. 82–102.

12. Кухнюк Д. Кроки Парламенту щодо вилучення норми про адвокатську монополію з Конституції є цілком виправданими. *Юридична онлайн-газета*. 2019. 10 жовтня. URL: <http://yur-gazeta.com/interview/kroki-parlamentu-shchodo-viluchennya-normi-pro-advokatsku-monopoliyu-z-konstituciyi-e-cilkom-vipravd.html>.
13. Про внесення змін до Конституції України (щодо скасування адвокатської монополії) : проєкт закону України від 29 серпня 2019 р. № 1013. URL: https://wl.cl.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_17pf3511=66242.
14. Проєкт закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення можливостей самопредставництва органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, інших юридичних осіб незалежно від порядку їх створення в суді від 23 жовтня 2019 р. № 2303. URL: http://wl.cl.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_17pf3511=67079.
15. Проєкт закону України про внесення змін до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» щодо вдосконалення окремих питань організації адвокатської діяльності від 23.10.2019 № 2303. URL: http://wl.cl.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_17pf3511=67168.
16. Синеокий О.В. *Адвокатура как институт правовой помощи и защиты: учебное пособие*. Харьков : Право, 2008. 496 с.
17. Яртых И.С. Функции и правовой статус адвокатуры и ее общественных объединений в условиях формирования гражданского общества в Российской Федерации : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.11. Москва, 2009. 365 с.

Nesterchuk L. Directions of optimization of organizational structure of the bar of Ukraine

Summary. The article is devoted to the research of peculiarities and the newest directions concerning optimization of construction of various structural formations in advocacy on the basis of understanding of its organizational and functional bases.

The multi-vector optimization processes taking place in the Ukrainian state should be directly directed towards different and functionally oriented state and non-state institutions. Therefore, the scientific article presents a dynamic manifestation of optimization directions for the organizational

development of the bar in the state of Ukraine, where the bar according to current legislation is presented as a self-governing institution of the entire national legal system. The article compares the study of the preconditions for the emergence of the need for optimization and reform and development of the domestic legal profession at the present stage.

Thus, of course, a positive factor for the development of the legal profession in Ukraine is the intensification of legislative work in the human rights sphere. At the same time, it should be noted that legislative initiatives on such an extremely important legal institution require a balanced approach, theoretical justification and compliance with international standards. Thus, the optimization of the systematic construction of the bar and the implementation of advocacy, based on the priority of protection of human and civil rights and freedoms, reflects the strategic line of Ukraine aimed at creating a modern civil society and the rule of law. This, in turn, requires further improvement of the legislative framework for the legal profession as an effective institution of the human rights system of Ukraine.

Legislative regulation of the bar needs to be improved, but the definition of its vectors should be based on practical and scientifically sound conclusions about the feasibility and content of such reform. The reform of the bar should take place, among other things, on the basis of increasing the role of lawyers, the National Bar Association of Ukraine and the bar in general, as well as based on objective needs to improve the legal regulation of the bar and bar self-government.

The conclusions of the article state that the optimization of the organizational structure of the bar and the practice of advocacy, which is based on and works on certain priorities for the protection of human rights and freedoms, and may reflect one of the strategic directions of Ukraine aimed at creating a modern civil society and rule of law. The main emphasis in the article is made on the requirement of further improvement of the legislative framework of the bar as an effective institution of the human rights system of Ukraine.

Key words: institute, bar self-government, optimization, organizational structure, National Bar Association, observance of guarantees of advocacy activity, legislative regulation.